

„Dog skulle Øvelser, der tilsigte Uddannelse til Fædrelandets Forsvar, være undtagne fra dette Forbud, naar kun ikke Gudstjenesten derved forstyrres“. Den Bestemmelse er ren og klar. Forslaget her nævner ikke den Slags Øvelser, saa det er muligt, at de kunne komme ind under Bestemmelsen, men det er maaske tvivlsomt, det tør jeg ikke sige; men for at ikke Bestemmelsen skal være et Tilbagestridt, maatte det ligefrem nævnes. Paa et andet Punkt foresommer det mig ogsaa, at det nævnte Vædringsforslag er et Tilbagestridt. I § 7 i Loven af 1876 staar der udtrykkelig, at naar der ikke er Gudstjeneste, maa der holdes alle de Forsamlinger, som der ogsaa nævnes her i de Herrer's Vædringsforslag, og efter Kl. 4. Nu staar der her, at disse Forsamlinger og Forhøstelser o. s. v. maa holdes, naar Gudstjenesten ikke forstyrres derved. Men dette Udtryk: forstyrre Gudstjenesten er et meget vagt Udtryk. Fordi et politisk Møde holdes saa langt fra Kirken, at man ikke kan høre Hurraraabene eller Talerne inde i Kirken, kan man godt sige, at Gudstjenesten forstyrres. Det kan sse allerede ved, at en saa stor Forsamling holdes saa nær ved, at Folfstrømme derhen, og at der kommer en Mængde fremmede til Byen, tage ind paa Gaardene, og derved forhindre Folf i at tage Del i Gudstjenesten. Maaske den Fortolkning kunde indlægges deri, og maaske den ogsaa er rigtig, i saa Tilfælde holder jeg meget mere af den klare Regel, som siger, at naar der ikke er Gudstjeneste, kunne de holde deres Møder efter Kl. 4. For at det nærværende Forslag skulde betegne et Fremstridt, maatte det være klarere affattet; ellers vilde jeg snarere betragte det som et Tilbagestridt. Og saa paa dette Punkt var Folketinget i Uenighed, idet Flertallet af Udvalget var imod det. Det blev ganske vist vedtaget med knebent Flertal i Tinget — men der var ogsaa flere fraværende — nemlig med 46 Stemmer, der jo ikke er absolut Majoritet, mod 39.

Med disse Bemærkninger tror jeg at have klaret min Stilling til disse Vædringsforslag, det er altsaa den, at Valgdagens Frihed kan jeg ikke gaa med til, fordi den hører hjemme andet Steds, og fordi der, hvis vi skulle have den, hvad jeg gerne gaar med til, hører ganske anderledes specielle Regler til, efter hvilke Vælgterne og ikke andre sit Frihed. De øvrige Vædrings- og Undervædringsforslag har jeg tilstrækket begrundet mit Forhold til, og jeg kan kun opfordre mine Meningsfæller til at stemme mod de udenfor Betænkningen stillede Vædringsforslag.

Styr: Naar jeg har forlangt Ordet, er det, fordi jeg har følt Trang til at sige et Par Ord om min Stilling til de foreliggende Vædringsforslag, baade dem, der ere stillede af Udvalget, og dem, der ere stillede af de to Medlemmer, der have indbragt særlige Vædringsforslag, men jeg kan efter det Foredrag, vi nylig hørte af min ærede Kollega for 11te Kred's (Th. Nielsen), fatte mig i stor Korthed. Jeg vil da med Hensyn til de Vædringsforslag, der ere stillede udenfor Betænkningen, udtale, at naar jeg ikke kan gaa med til at stemme for dem, saa er Meningen dermed ikke den, at jeg ikke skulde ønske en større Helligdagsfrihed end den, der vil blive Følgen af Vedtagelsen af de af Udvalget foreslaaede Vædringer. Det vil vist ikke forbyde det ærede Tings Medlemmer naar jeg udtaler, at mit Ønske med Hensyn til Søndagsfriheden var, at alt Arbejde hvilede, men det følger af sig selv, at naar jeg nu siger, det er mit Ønske, saa maa det være at forstaa saaledes, at jeg vilde ønske, det kom dertil, at alle frivillig vilde afholde sig fra at arbejde om Søndagen, og at Sagen kunde ordnes saaledes, at alle kunde afholde sig fra at arbejde om Søndagen, men i den praktiske Virkelighed lader dette sig ikke gennemføre. Naar der derimod bliver Tale om ved Tvang, ved Lovens Tvang, at indføre Søndagsfrihed, saa mener jeg, at man maa gaa noget varmsomt frem. Jeg mener, at man da er nødt til at tage Hensyn til, hvor udviklet den offentlige Bevidsthed og Mening i Folket er, og hvad den kan bære, saaledes som min ærede Kollega for 11te Kred's udtalte, og jeg maa da sige: fra et kirkeligt Standpunkt kunde jeg aldeles ikke ønske, at man ved Tvang skulde gennemføre Forpligtelsen til at afholde sig fra Arbejde om Søndagen i en Udstrækning, som vilde medføre en Uvilje mod Kirken som den, der lagde et utilbørligt Baand paa Folket. Altsaa mit Standpunkt er det, at jeg vilde ønske, at man ad aandelig Vej kunde komme dertil, at Søndagsarbejde blev saa sjældent som muligt, og i den Henseende vil jeg sige, at jeg vilde ønske, at man kunde komme dertil, at Arbejderne i Byerne kunde være fri derfor, saaledes som de Herrer, der have stillet Forslag udenfor Betænkningen, have ønsket, og jeg vil gaa meget videre, jeg vilde ogsaa ønske, at det samme blev Tilfældet paa Landet, men jeg kan ikke være med til at indføre det ved Lovens Tvang, og endnu mindre kan jeg være med dertil, naar Forslagene ere af den Bestaffenhed, at jeg maa sige, at det er en helt anden Aand, der gaar igennem disse Forslag end den Aand, der skal gaa